VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 137/2025 vp)

Tehtävään määrääminen

Hallintovaliokunnan kuuleminen 4.11.2025

HE laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 137/2025 vp)

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtioneuvostosta annettua lakia siten, että siihen lisätään:
  - Lainsäädännön arviointineuvostoa koskevaa sääntelyä.
  - Hallituksen arkistoon kuuluvia asiakirjoja koskevaa sääntelyä.
  - Säännökset ministeriöissä vakiintuneesti käytössä olevasta tehtävään määräämisestä ja siihen liittyvästä menettelystä.
- Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2026.
- Taustaa esityksen tehtävään määräämistä ja siihen liittyvää menettelyä koskeville säännöksille:
  - Valtion virkasuhteissa noudatetaan pääsääntöisesti avoimeen julkiseen hakuun perustuvaa virantäyttöä. Virkamiehen tehtävät voivat muuttua nimittämismenettelyä käyttämättä tehtävään määräämisellä. Viran täyttämisestä poikkeava tehtävään määrääminen perustuu työnantajan direktio-oikeuteen ja on vakiintuneena käytäntönä suurimmassa osassa ministeriöitä. Kyse on normaalista töiden organisoinnista ja tehtävien järjestelystä, missä ministeriön virkamies määrätään hoitamaan tiettyä johtamis- tai muuta tehtävää omassa virassaan.
  - Laillisuusvalvontaviranomaiset ja eduskunta ovat kiinnittäneet huomiota tehtävään määräämistä koskevan sääntelyn puuttumiseen sekä esittäneet selvitettäväksi tarvetta säätää tehtävään määräämisestä ja siihen liittyvästä menettelystä lain tasolla.

Tehtävään määrääminen: nykytila ministeriöissä; arviointia

- Tehtävään määräämistä käytetään ministeriöissä vakiintuneesti erilaisissa osastopäällikkötasoa alemmissa esihenkilötehtävissä (mm. yksikön ja ryhmän päällikkö ja tiimin johtotehtävät), mutta myös asiantuntijatehtävissä. Ulkoministeriössä virkamiehet määrätään laajasti ulkoasiainhallintolain nojalla erilaisiin tehtäviin ja menettelyä käytetään myös ministeriön johdon tehtävämääräyksissä (mm. valtiosihteeri kansliapäällikkönä, alivaltiosihteeri ja osastopäällikkö).

- Virkamiehen tehtävään määräämisestä ei säädetä valtion virkamieslaissa tai valtion virkamiesasetuksessa lukuun ottamatta valtion virkamieslain säännöksiä tehtävään määräämiseen liittyvästä muutoksenhausta (VML 57 §:n 3 mom. 3 kohta ja 4 mom.).

- Tehtävään määrääminen on perustunut ministeriöissä (pl. ulkoministeriö) työnantajan direktio-oikeuteen ja asianomaisen ministeriön työjärjestykseen.
    - Säädöshierarkkisesti sääntelyä voidaan pitää matalana.
    - Säännökset ovat hajanaisia.

- Tehtävään määräämistä koskee valtiovarainministeriön virantäytössä noudatettavista periaatteista annettu ohje. Ohjeena se ei ole oikeudellisesti velvoittava.

- Se, että tehtävään määräämisestä ei ole yleisiä lain säännöksiä, on aiheuttanut ministeriöissä oikeudellista epävarmuutta sekä toimintatapojen epäyhtenäisyyttä.

Tehtävään määrääminen: ehdotuksen tavoitteet

- Yleissääntelyn puuttuessa on katsottu tarpeelliseksi, että ministeriöissä vakiintuneesti käytössä olevasta tehtävään määräämisestä ja sitä koskevasta menettelystä säädettäisiin valtioneuvostotasolla lailla.
- Tavoitteena on varmistaa yhtenäiset ja selkeät laintasoiset säännökset koko valtioneuvostossa sekä selkeyttää ministeriöiden nykyisiä käytäntöjä ja yhtenäistää niitä valtioneuvostotasolla.
- Samalla menettelyyn liittyvä oikeudellinen epävarmuus sekä toimintatapojen epäyhtenäisyys poistuisivat. Ehdotetut säännökset lisäisivät menettelyn avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä virkamiesten oikeusturvaa.
- Ehdotetut säännökset perustuisivat ministeriöissä jo olemassa olevaan käytäntöön.
- Ehdotetuilla säännöksillä ei ole tarkoitus muuttaa sitä lähtökohtaa, että pääsääntöisesti virat täytetään ministeriöissä julkisessa hakumenettelyssä valtion virkamieslain mukaisesti. Oletuksena on, että tehtävään määrääminen jatkuisi nykyisessä laajuudessaan.

Tehtävään määrääminen: ehdotettu 26 d §

Valtioneuvostosta annettuun lakiin lisättäisiin uusi 26 d § tehtävään määräämisestä ministeriöissä:

- Ministeriö määrää ministeriön yhteiseen virkaan tai virkasuhteeseen nimitetyn muun kuin valtion virkamieslain 26 §:n 3 kohdassa tarkoitetun virkamiehen ministeriön toimintayksikön johtamistehtävään tai muuhun tehtävään määräajaksi tai toistaiseksi.
    - Tehtävään ei voida määrätä valtiosihteeriä, valtiosihteeriä kansliapäällikkönä, kansliapäällikköä, alivaltiosihteeriä ja osastopäällikköä tai näitä vastaavia ministeriön virkamiehiä (VML 26 § 3 kohta).
    - Virkamiestä ei voida määrätä osastopäällikön tehtävään tai sitä ylempään johtamistehtävään muutoin kuin vuosiloman tai muun lyhytaikaisen poissaolon edellyttämään sijaisuuteen.
- Ministeriön yhteiseen virkasuhteeseen nimitetty virkamies voidaan määrätä tehtävään vain virkasuhteensa keston ajaksi.
- Virkamiestä ei voida määrätä tehtävään, jonka sisältö ja organisatorinen asema poikkeavat olennaisesti virkamiehen viran tai virkasuhteen tehtävistä ja organisatorisesta asemasta.
- Tehtävä on ennen siihen määräämistä ilmoitettava tehtävään määräävän ministeriön virkamiesten ilmoittauduttavaksi, jollei perustellusta syystä muuta johdu.
- Ilmoituksessa on mainittava tehtävän sisältö, kelpoisuusvaatimukset ja menestyksellisen hoitamisen muut edellytykset sekä ilmoittautumisen päättymisaika.

Tehtävään määrääminen: ehdotettu 26 d §

- Tehtävään määrättävän virkamiehen valinnassa sovelletaan perustuslain 125 §:n 2 momentissa säädettyjä yleisiä nimitysperusteita (kyky, taito ja koeteltu kansalaiskunto). Lisäksi johtamistehtävään määrättävältä virkamieheltä edellytetään käytännössä osoitettua johtamistaitoa.

- Tehtävämääräys päättyy

  - tehtävään määrättäessä asetetun määräajan päättyessä;

  - jos virkamies määrätään toiseen tehtävään; tai

  - päätöksellä, jonka tehtävään määräävä ministeriö voi tehdä perustellusta syystä.

- Virkamies saa hakea muutosta sekä päätökseen, joka koskee tehtävään määräämistä että päätökseen, joka koskee tehtävämääräyksen päättymistä. Muutosta saa hakea valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

- Pykälässä säädettyä ei sovelleta ulkoasiainhallintolain 3 luvussa tarkoitettuihin ulkoasiainhallinnon virkamiehiin.

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI